

**Роль банківської безпеки в системі забезпечення національної безпеки
держави: виклики та стратегії**

Шулюк Богдана Степанівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет,
46000, Україна, м. Тернопіль, вул. Львівська 11,
b.shuliuk@wunu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-8692-1983>

Юрчак Юрій Ігорович

аспірант 1-го курсу, кафедра фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет,
46000, Україна, м. Тернопіль, вул. Львівська 11,
y.yurchak@st.wunu.edu.ua,
<https://orcid.org/0009-0006-3772-0302>

Прийнято: 18.07.2025 | Опубліковано: 29.07.2025

Анотація. У статті розглядається комплексний аспект банківської безпеки як невід'ємної складової національної безпеки держави. Автори наголошують на тому, що банківська безпека безпосередньо впливає на економічну незалежність країни, соціальне забезпечення населення та загальний рівень добробуту. У контексті глобалізації та інтеграції національних економік, банківський сектор стає вразливішим до різноманітних загроз, таких

як кіберзлочинність, фінансова еліта, і шахрайство з використанням інноваційних технологій.

У статті наводяться дані про зростання випадків кібератак на банківські установи, що викликає занепокоєння щодо захисту конфіденційної інформації клієнтів і фінансових ресурсів. Автори аналізують основні ризики, пов'язані з цими загрозами, а також їхній вплив на довіру населення до банківської системи. Крім того, розглядається феномен тіньового банкінгу та його негативний вплив на економічну стабільність країни.

Окрема увага в статті присвячена стратегічним підходам до забезпечення банківської безпеки. Автори пропонують комплексні рішення, включаючи інтеграцію сучасних інформаційних технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, для виявлення та попередження фінансових злочинів у реальному часі. Крім того, важливими є навчання та підвищення кваліфікації кадрів у сфері кібербезпеки, а також встановлення міжнародних партнерств для обміну досвідом та технологіями.

Стаття підкреслює необхідність розробки й впровадження комплексних політик у сфері безпеки, які можуть стати основою для стабільного функціонування банківської системи в умовах сучасних викликів. Автори також пропонують рекомендації для законодавців і регуляторів, щоб створити сприятливе середовище для інновацій та забезпечення безпеки фінансових установ.

Загалом, стаття дає змогу глибше зрозуміти важливість банківської безпеки в контексті загальнонаціональної безпеки, а також пропонує практичні рекомендації щодо підвищення рівня захисту банків від сучасних загроз, акцентуючи на важливості цілісного підходу до вирішення проблем у цій сфері.

Ключові слова: банківська безпека, національна безпека, фінансові загрози, кібератаки, конфіденційність, ризики, тіньовий банкінг, інформаційні технології, штучний інтелект, блокчейн, фінансові злочини, стратегічні рішення, навчання кадрів, законодавчі ініціативи, міжнародні партнерства, захист інформації, економічна стабільність.

**The role of banking security in the national security system of the state:
challenges and strategies**

Shuliuk Bohdana

Doctor of Economics, Professor,
Professor at S. I. Yuri Department of Finance,
Faculty of Finance and Accounting,
West Ukrainian National University, 11 Lvivska Street,
Ternopil, Ukraine, 46000 b.shuliuk@wunu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-8692-1983>

Yurchak Yuriy

first-year PhD student, S. I. Yuri Department of Finance,
Faculty of Finance and Accounting,
West Ukrainian National University, 11 Lvivska Street,
Ternopil, Ukraine, 46000y.yurchak@st.wunu.edu.ua,
<https://orcid.org/0009-0006-3772-0302>

***Abstract.** The article considers the complex aspect of banking security as an integral component of the national security of the state. The authors emphasize that banking security directly affects the economic independence of the country, social security of the population and the general level of well-being. In the context of globalization and integration of national economies, the banking sector is becoming more vulnerable to various threats, such as cybercrime, financial elite, and fraud using innovative technologies.*

The article provides data on the increase in cases of cyberattacks on banking institutions, which raises concerns about the protection of confidential customer information and financial resources. The authors analyze the main risks associated with these threats, as well as their impact on public confidence in the banking system.

In addition, the phenomenon of shadow banking and its negative impact on the economic stability of the country are considered.

The article pays special attention to strategic approaches to ensuring banking security. The authors propose comprehensive solutions, including the integration of modern information technologies, such as artificial intelligence and blockchain, to detect and prevent financial crimes in real time. In addition, training and advanced training of personnel in the field of cybersecurity, as well as the establishment of international partnerships for the exchange of experience and technologies, are important.

The article emphasizes the need to develop and implement comprehensive security policies that can become the basis for the stable functioning of the banking system in the face of modern challenges. The authors also offer recommendations for legislators and regulators to create a favorable environment for innovation and ensuring the security of financial institutions.

Overall, the article provides a deeper understanding of the importance of banking security in the context of national security, and also offers practical recommendations for increasing the level of protection of banks from modern threats, emphasizing the importance of a holistic approach to solving problems in this area.

Keywords: *banking security, national security, financial threats, cyberattacks, privacy, risks, shadow banking, information technology, artificial intelligence, blockchain, financial crimes, strategic decisions, personnel training, legislative initiatives, international partnerships, information protection, economic stability.*

Постановка проблеми. У глобалізованому світі банки стають більш вразливими до численних загроз, включаючи кібератаки, фінансові шахрайства, відмивання коштів, а також прояви тіньового банкінгу. Ці фактори можуть призвести до значних економічних втрат, підриву довіри населення до фінансових установ, а також до дестабілізації цілого ринку.

Сьогодні, коли банки стають ключовими елементами національної економіки, забезпечення їхньої безпеки набуває особливого значення.

Порушення безпеки в банківській сфері не лише негативно відображаються на фінансовій стабільності, але й можуть викликати соціальне невдоволення, фінансову кризу та навіть політичну дестабілізацію. Крім того, загрози, пов'язані з фінансовими злочинами, дедалі більше мають транснаціональний характер, що робить питання міжнародної співпраці в цій сфері вкрай актуальним.

В умовах швидкого розвитку цифрових технологій та впровадження новітніх фінансових інструментів, банківська безпека стикається з новими викликами, такими як захист персональних даних клієнтів, безпечні електронні платежі, а також кібербезпека. Посилена взаємодія між органами державної влади і місцевого самоврядування, банками та міжнародними партнерами є необхідною умовою для протидії фінансовим загрозам.

У зв'язку з цим, державою має бути забезпечена розробка та впровадження ефективних стратегій, які включають алгоритми виявлення та реагування на можливі загрози, підвищення кваліфікації кадрів у сфері банківської безпеки, а також активну співпрацю з міжнародними організаціями для обміну інформацією та кращими практиками. Важливо також мати чітку нормативно-правову базу, що регулює діяльність банківських установ і забезпечує їх відповідальність за дотримання стандартів безпеки.

Успішна реалізація цих стратегій сприятиме зміцненню банківської системи, підвищенню її стійкості до зовнішніх та внутрішніх загроз, а також забезпеченню загальної національної безпеки. Невирішення цих питань може не лише завдати серйозної шкоди економіці держави, а й поставити під загрозу її стабільність, що в свою чергу, може мати негативні наслідки для соціального розвитку та добробуту населення. Тому ініціювання подальших досліджень та розробка ефективних рішень у сфері банківської безпеки є нагальною необхідністю, яка потребує уваги з боку всіх учасників процесу – від держави до приватних банків та міжнародних інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення банківської безпеки детально висвітлено у науковій літературі такими авторами,

як О.Барановський [3], С.Бардаш [4] Н.Виговська [8; 9], М.Зубок [11], М.Ілляш [13], А.Петрук [15], О.Петрук [16], І.Тарасенко, А.Москаленко [19].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри проведені наукові дослідження у сфері банківської безпеки, існує потреба в уточненні теоретичних основ для побудови механізму її забезпечення, більш детальному описі загроз, що можуть виникнути для банківських установ, та розробці шляхів розвитку системи банківської безпеки як складової національної безпеки.

Стаття може стати основою для подальшого дослідження взаємозв'язків між банківською безпекою та національною безпекою, а також розробки ефективних стратегій для забезпечення стабільності фінансової системи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в аналізі важливості банківської безпеки як складової національної безпеки, вивченні сучасних викликів, з якими стикається фінансовий сектор, а також розробці ефективних стратегій для зміцнення банківських установ в умовах ризиків.

Виклад основного матеріалу дослідження . Науковець М. Ілляш [13, с. 63] визначає безпеку банку як систему заходів, спрямованих на захист інтересів різних контрагентів (до яких автор зараховує власників, клієнтів, працівників і керівництво банку) від зовнішніх і внутрішніх загроз.

М. Зубок використовує термін «безпека банківської діяльності» та пов'язує її з досягненням мети банку та забезпеченням інтересів стейкхолдерів (стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечується реалізація мети банку та основних його інтересів, захист від внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов функціонування; властивість своєчасно й адекватно реагувати на всі негативні прояви внутрішнього і зовнішнього середовища банку; здатність протистояти різним посяганням) [11, с. 79].

Банківська безпека в контексті суб'єктного підходу розкривається у дослідженнях О. Барановського [3], де визначається її вплив на багатьох учасників ринкових відносин.

Банківська безпека займає центральне місце в системі забезпечення національної безпеки держави, оскільки вона безпосередньо корелює з довірою громадян до фінансових установ, їх здатністю підтримувати економічну стабільність, а також із загальною фінансовою інтеграцією країни на міжнародній арені. В умовах глобалізації, коли фінансові потоки стають все більш динамічними, роль банківської безпеки виявляється не просто важливою, а критично необхідною для збереження не лише інтересів окремих банків, але й національних інтересів у цілому.

Виклики, що постають перед банківською безпекою, включають не лише фінансові ризики, пов'язані з можливістю банкрутства окремих банків або фінансових установ, а й зовнішні загрози, такі як кібератаки, які можуть призвести до викриття конфіденційної інформації та порушення операційних процесів. Зростання обсягів фінансових злочинів, таких як відмивання грошей та шахрайство, також ставить перед банківською системою нові вимоги. Інші актуальні виклики включають нестабільність валют, політичні ризики в окремих регіонах, а також зміни у глобальних фінансових політиках.

Банки, як основні фінансові установи, виконують ряд важливих функцій, які безпосередньо пов'язані з економічним здоров'ям держави. Вони не лише забезпечують кредитування для підприємств та споживачів, але й служать каналом для зберігання коштів і обробки платежів, тим самим відіграючи ключову роль у функціонуванні фінансових ринків. Споживачі покладаються на банки для управління своїми фінансовими потребами, а держави – для забезпечення стабільності економіки. Слабкість у банківському секторі може призвести до серйозних негативних наслідків, таких як фінансові кризи, які здатні підірвати національну економіку, викликати соціальні заворушення та послаблювати довіру громадян до держави.

Сьогодні банківська система стикається з численними викликами, які потребують термінового вирішення. По-перше, загрози кібербезпеки стали одними з найбільш актуальних проблем. Зростаюча кількість хакерських атак може призвести до крадіжки коштів, витоку конфіденційної інформації та

зупинки критично важливих банківських систем, що підриває довіру до банківської системи. Атаки на інфраструктуру банків можуть мати системний характер, впливаючи на всю фінансову екосистему та призводячи до негативних соціальних наслідків.

По-друге, зростаюча конкуренція з боку фінансових технологій створює нові ризики. Хоча ці інноваційні компанії пропонують зручні та часто дешевші рішення для споживачів, вони можуть не дотримуватися достатньо жорстких стандартів безпеки та захисту даних, що може загрожувати фінансовій безпеці. Багато традиційних банків, щоб залишитися конкурентоспроможними, повинні оперативно адаптувати свої технології та процеси, інвестуючи в нові системи захисту та навчання персоналу.

По-третє, глобальні економічні нестабільності та політичні ризики можуть серйозно вплинути на фінансову стабільність країни. Коливання валютних курсів, цін на сировинні товари та зміни в міжнародній політиці можуть підвищити ймовірність банкрутства фінансових установ. Це, своєю чергою, може створити ланцюгову реакцію, що призведе до подальших економічних проблем і зменшення доступності кредитних ресурсів для бізнесу та населення.

Для забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави авторами запропонована наступна концепція (рис.1). Концепція об'єднує дослідження особливостей функціонування банку та основних напрямів забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави. На першому етапі реалізації концепції має бути проведено аналіз діяльності банку, на другому – розробка методів та моделей забезпечення банківської безпеки за структурою факторів впливу, на третьому етапі – інтеграція в інформаційну систему банку методів та моделей забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави, на четвертому – оцінювання ефективності застосування методів та моделей забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави.

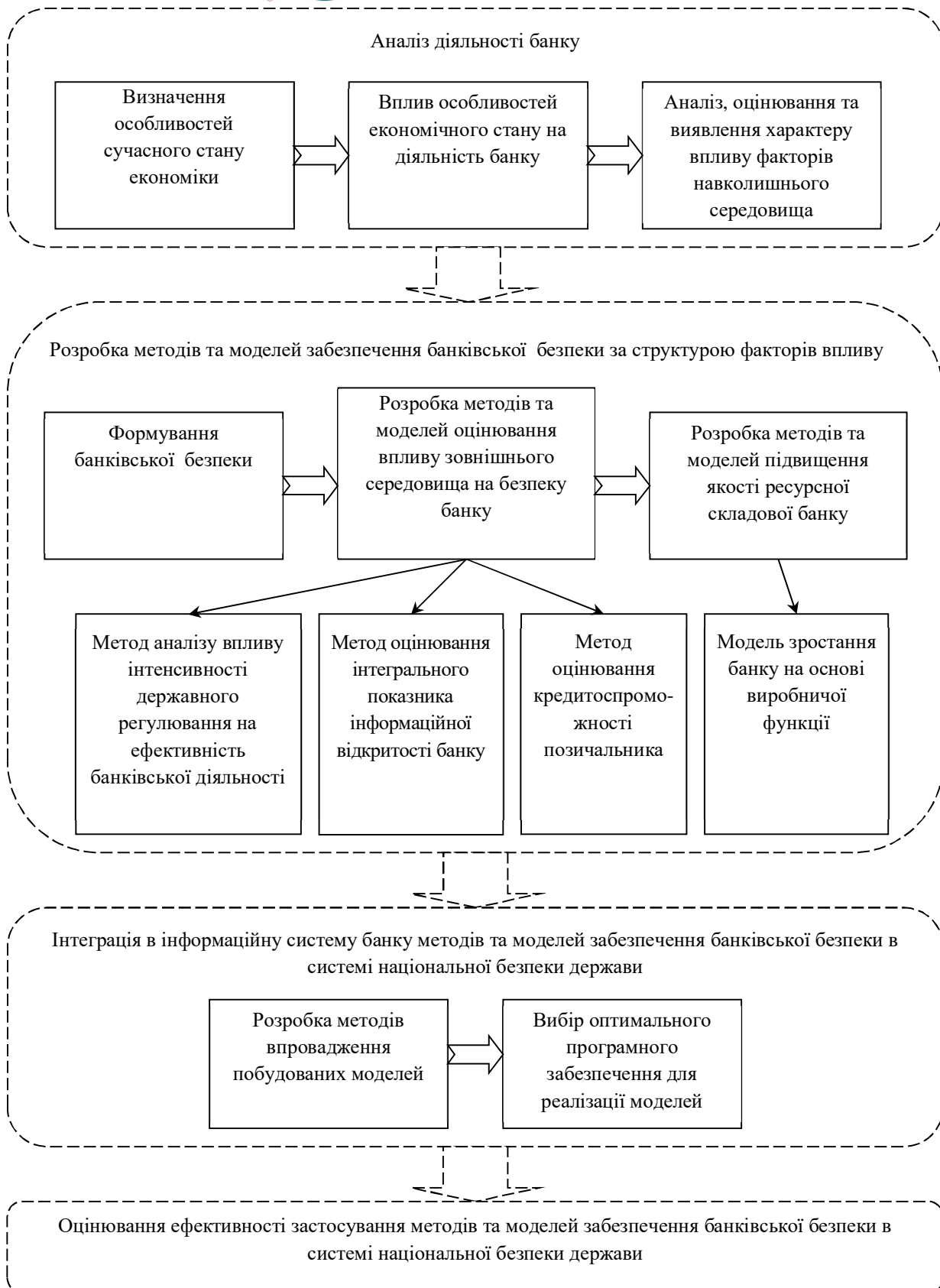

Рис. 1. Концепція моделювання банківської безпеки в системі національної безпеки держави

Джерело: власна розробка авторів

Виходячи з того, що в процесі діяльності банк знаходиться під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, для моделювання забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави актуальним є використання системного підходу, заснованого на поєднанні кібернетичного та синергетичного аспектів управління.

На основі схеми оцінювання життєздатності соціально-економічної системи, враховуючи вплив зовнішніх та внутрішніх факторів в умовах постіндустріальної економіки, побудовано структурну модель забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави (рис. 2).

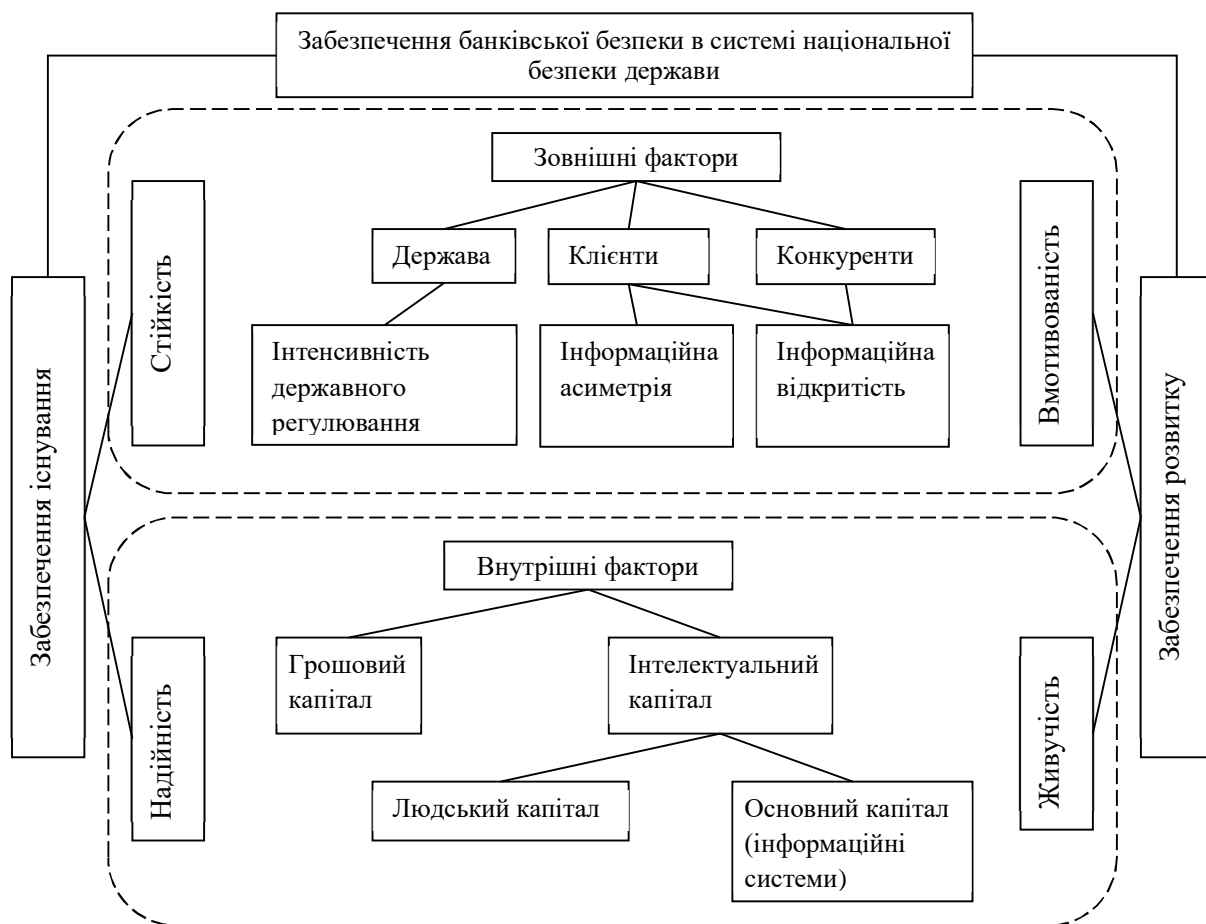

Рис. 2. Структурна модель забезпечення банківської безпеки в системі національної безпеки держави

Джерело: систематизовано авторами з використанням [2, с. 232]

Крім того, важливо зазначити, що зміна споживчих очікувань і поведінки також впливає на структуру банківських послуг. Сучасні клієнти очікують швидкості, зручності та високого рівня обслуговування, що змушує банки переглядати свої стратегії і впроваджувати нові моделі ведення бізнесу. У підсумку, ефективне управління банківською безпекою вимагає інтегрованого підходу, який об'єднує технологічні інновації, підвищення кваліфікації кадрів, а також тісну співпрацю між різними учасниками фінансового сектору.

Для ефективного управління викликами банківської безпеки важливо вжити комплексних заходів, які включають кілька ключових аспектів. Перш за все, забезпечення високого рівня кібербезпеки у фінансових установах є критично важливим завданням. Впровадження новітніх технологій захисту, таких як багатофакторна аутентифікація, шифрування даних та системи виявлення аномалій, має стати обов'язковим. Регулярні аудити безпеки та навчання для персоналу допомагають не лише виявляти слабкі місця у безпеці, але й підвищувати свідомість співробітників щодо можливих загроз.

Далі, посилення співпраці між державними регуляторами та банками є ще одним важливим аспектом. Це співробітництво має включати обмін інформацією про потенційні загрози та розробку стандартів безпеки, які задовольнятимуть вимоги як банків, так і споживчого ринку. Нормативно-правові рамки повинні бути чіткими та адаптованими до швидких змін у технологічному середовищі, забезпечуючи банківську прозорість та захист прав споживачів.

Важливо впроваджувати інноваційні рішення в управлінні ризиками, використовуючи штучний інтелект для аналізу великих обсягів даних. Застосування алгоритмів машинного навчання дозволяє ідентифікувати аномальні транзакції і потенційні шахрайські дії ще на ранніх етапах. Це, в свою чергу, може зменшити фінансові втрати, наносячи удар по злочинним схемам.

Крім того, налагодження міжнародної співпраці в сфері обміну інформацією про фінансові злочини та шахрайство є надзвичайно важливим у контексті глобалізації фінансових ринків. Це дозволяє не лише своєчасно виявляти та

реагувати на загрози, а й підвищує рівень колективної безпеки у сфері фінансів на міжнародному рівні.

Окрім зазначених стратегій, варто розвивати культуру безпеки серед клієнтів. Навчання споживачів технікам безпеки, таким як уникнення фішингових атак і правильне використання банківських послуг онлайн, може суттєво знизити ризики. Також банкам слід створювати платформу для зворотного зв'язку, де клієнти можуть повідомляти про підозрілі активності.

Усвідомлення того, що банківська безпека – це не лише внутрішня справа, а й суспільна потреба, спонукає до комплексного підходу. Комбінування технологій, людських ресурсів і міжнародної співпраці створює стійку систему, здатну протистояти сучасним викликам у сфері безпеки. Цей інтегрований підхід стане запорукою забезпечення надійності та стабільності банківської системи.

Висновки. Банківська безпека дійсно становить невід'ємну частину системи національної безпеки держави. У сучасному світі, де технології постійно розвиваються, ставляться нові виклики, такі як кіберзагрози, фінансові шахрайства та проблеми з конфіденційністю, важливо, щоб усі учасники фінансового ринку – від державних органів до приватних банків і міжнародних партнерів – об'єднали свої зусилля для забезпечення надійної і стійкої системи.

Спільна реакція на ці виклики не обмежується лише технічними рішеннями. Вона також потребує створення ефективних правових рамок, які підтримуватимуть інноваційні підходи до регулювання та боротьби з фінансовими злочинами. Це включає модернізацію законодавства відповідно до нових реалій, підвищення рівня освіченості банківських працівників і споживачів щодо безпеки фінансових операцій, а також розвиток механізмів швидкого реагування на інциденти.

Міжнародна співпраця грає вирішальну роль у забезпеченні банківської безпеки. Обмін даними та досвідом між країнами, а також створення спільних ініціатив дозволяють ефективніше протистояти глобальним загрозам. Наприклад, створення спільних аналітичних центрів за участю органів державної

влади і місцевого самоврядування, банків та правоохоронних структур може суттєво підвищити рівень обізнаності про нові тенденції та ризики.

Крім того, важливо забезпечити активну участь комунікаційних кампаній, спрямованих на підвищення свідомості клієнтів щодо основних ризиків у банківській сфері. Це може включати проведення семінарів, тренінгів та інформаційних сесій, що навчають споживачів розпізнавати потенційні загрози та правильно реагувати на них.

Загалом, забезпечення стабільності фінансового сектору є не лише питанням безпеки банків, але й гарантованої підтримки економічного зростання та підвищення рівня життя громадян. Успішне вирішення викликів у сфері банківської безпеки сприятиме формуванню довіри між споживачами та фінансовими установами, що, у свою чергу, зможе стимулювати інвестиції та розвиток. В умовах глобалізації та швидкої зміни технологій своєчасне реагування на ризики є критично важливим не лише для збереження національних інтересів, але й для забезпечення стійкого розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Аксьонова Т. С. Актуальні загрози та ризики фінансовій безпеці України та роль держави у її забезпеченні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 130–138.

2. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія. Київ: НІСД, 2014. 432 с.

3. Барановський О. Безпека банківської сфери. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 6. С. 20–27.

4. Бардаш С. В., Лаговська О. А., Новак О. С. Роль похідних фінансових інструментів у забезпеченні фінансової безпеки держави. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8714>
DOI:10.32702/2307-2105-2021.1.21.

5. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни

URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html

6. Боярчук Д. Економіка війни. URL:

<https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/03/4/683280/>

7. Будник Л., Ронська О., Лісецька Л. Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 77. № 4. С. 138–147.

8. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2008. 532 с.

9. Cyber Security of the System of Electronic Payment of the National Bank of Ukraine / N.Vyhovska, I.Voronenko, A.Konovalenko and other. *Econ. Aff.* 2023. № 68 (Special Issue). P. 881–886.

10. Гетманець О. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. *Фінансове право*. 2020. № 3. С. 218–223.

11. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності : навч.-метод. Посібник. К. : КНЕУ, 2013. 154 с.

12. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. монографія. Київ: Національна академія управління, 2010. 232 с.

13. Ілляш М. Енциклопедія банківської справи України. К. : Молодь, 2017. 680 с.

14. Макарчук І. М., Перчук О. В., Виноградня В. М. Основні проблеми фінансової безпеки України в умовах кризових явищ в економіці. *Економічний вісник університету*. 2016. № 30/1 С. 189–196.

15. Петрук А.О. Фінансова стабільність комерційних банків з урахуванням операцій з похідними фінансовими інструментами : дис. ... д-ра філософії : 072. Житомир : Житомирська політехніка, 2022. 302 с.

16. Петрук О.М., Костишин Ю.М. Ідентифікація та оцінка загроз системі фінансової безпеки держави у сфері митного контролю. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2020. Вип. 2 (46). С. 40–51.

17. Ситник Н. С., Стефанків Б. О. Фінансові аспекти складників економічної безпеки держави. *Бізнес-навігатор*. 2018. Випуск 1-2 (44). С. 136–140.

18. Соболева К. Пережити «великий шок»: як світовій та українській економіці ефективно працювати в новій реальності.

[URL:https://mind.ua/publications/20242401-perezhiti-velkij-shok-yak-svitovijtaukrayinskij-ekonomici-efektivno-pracyuvati-v-novijrealnosti](https://mind.ua/publications/20242401-perezhiti-velkij-shok-yak-svitovijtaukrayinskij-ekonomici-efektivno-pracyuvati-v-novijrealnosti)

19. Тарасенко І. О., Москаленко А. А. Проблеми фінансово-економічної безпеки банківських установ в сучасних умовах. *Вісник КНУТД*. 2014. № 6 (81). С. 15–22.